

Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin Faaliyetleri Ekseninde İnsani Diplomasi

Arş. Gör. Fulya KÖKSOY¹

¹Batman Üniversitesi, İ.İ.B.F, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, fulyakoksoy@gmail.com

Geliş Tarihi/Received

09.01.2017

Kabul Tarihi/Accepted

24.01.2017

Yayın Tarihi/Published

06.02.2017

ÖZ

İçinde bulunulan yüzyılda dünya mercek altına alındığı takdirde, karşı karşıya kalınan manzara pek de iç açıcı görünmemektedir. İç savaşlar, insan hakları ihlalleri, ulusal ve uluslararası güvenlik sorunları, etnik çatışmalar, doğal felaketler, küresel iklim değişiklikleri sonucu yaşanan problemler, açlık ve yoksulluk, terör, şiddet ve daha niceleriyle çevrelenen bir dünya kompozisyonu bulunmaktadır. Her birinin altında farklı nedenler veya birbirleriyle iç ilişkili sorunlar kümesi olsa da küreselleşmenin sunduğu olumlu etkilerden biri olan bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olumsuz bir durum karşısında uluslararası toplum bu sorundan kısa sürede haberdar olmakta ve soruna karşı gerekli tepkiyi ortaya koyabilmektedir. Bu bağlamda da pek çok sorun uluslararası platformda ortak bir payda ekseninde ele alınmaktadır.

Karşı karşıya kalınan sorunlar ekseninde altı çizilmesi gereken en önemli sorunlardan birisi de iç savaş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada da niceliksel olarak artış gösteren iç savaşların mevcudiyeti, insani diplomasi kavramına alan açmaktadır. İnsani diplomasi denildiğinde de bu alanda çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren fakat literatürde bu kavramla bağdaştırılarak analiz edilmeyen aynı zamanda da özellikle Türkiye'deki faaliyet alanının sınırlı olması ekseninde yeterli düzeyde bilinmeyen Uluslararası Kızılhaç Komitesi, insani diplomasi alanındaki baş aktörlerden biri konumunda bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışma çerçevesinde insani diplomasi kavramı, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin deneyimleri ekseninde sorunsallaştırılacaktır. Nihai amaç ise insani diplomasi kavramı ve bu alanda önemli bir rol oynayan Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin görev ve misyonuna dair farkındalık ve bilinçlilik düzeyinin artmasını sağlamaktır. Nitekim dünyanın geniş bir kısmında devam etmekte olan çatışmalar ve her daim yeniden ortaya çıkabilecek çatışma tehdidi, karşı karşıya kalınan temel realiteyi yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsani Diplomasi, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Dünya İnsani Zirvesi.

Humanitarian Diplomacy on the Axis of the International Committee of Red Cross's Activities

ABSTRACT

If the world put under the scope in the current century, there is the underwhelming scene. There is a world composition that is surrounded by civil wars, human rights abuses, national and international security problems, ethnic conflicts, natural disasters, problems regard to global climate cahanges, starvation and poverty, terror, violence and many more. Although there are different reasons or interrelated problem clusters under the each of them, international community is aware of these problems that occur anywhere in the world and gives reaction to them in a short time with the progress of information technologies that are one of the positive impacts of globalization. In this context, many problems are addressed by international platform with in the scope of common ground.

In the axis of living problems one of the most important problems that must be underlined is civil war. In this point, the presence of civil wars that is showing an increase quantitatively open space to the concept of humanitarian diplomacy. When it called humanitarian diplomacy, International Committee of Red Cross is one of the main actors in this field. Although it is active in regard to humanitarian diplomacy, in literature its humanitarian diplomacy isn't analyzed. Also, it is well known because of being limited its area of activity especially in Turkey. In this context, the concept of humanitarian diplomacy will be problematized with in the axis of the experiences of the Committee by this study. Also, ultimate purpose is to bring to light for the level of awareness and conciousness with regard to the concept of humanitarian diplomacy and the task and the mission of Committee, which plays an important role in this field. Hence, continued conflicts in the large of the world and conflict threat that can occur again at any time reflect main reality.

Key Words: Humanitarian Diplomacy, The Movement of International Red Cross and Red Crescent, International Committee of Red Cross, World Humanitarian Summit.

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, dünyadaki pek çok sorunun hız kesmeden devam ettiği bir dönem manzarasıyla karşılaşılmaktadır. Bu sorunlar sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel, güvenlik sorunlarından terör ve iç savaşların neden olduğu olumsuz sorunlara kadar karmaşık bir skala ortaya koymaktadır. Bu noktada ise özellikle iç savaşların niceliksel olarak artış göstermesi, insani diplomasi kavramına alan açmaktadır. İnsani krizlerin ve felaketlerin yaşandığı bölgelerde insani organizasyonların faaliyetlerini betimleyen insani diplomasi kavramı, bu çalışmanın ana odak noktasını oluşturmaktadır. Kavram analiz edilirken bir diğer ana odak noktasını ise insani diplomasi faaliyetlerini dünyanın pek çok bölgesinde ifa eden Uluslararası Kızılhaç Komitesi oluşturmaktadır.

“Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin Faaliyetleri Ekseninde İnsani Diplomasi” başlıklı bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; insani diplomasinin kavramsal olarak ne anlama geldiği, insani diplomasi faaliyetlerinde rol oynayan temel unsurlar, insani diplomasi aşamaları, geleneksel diplomasi ve insani diplomasi arasındaki benzerlik ve farklılıklar, insani diplomasinin amaçları ve aktörleri analize tabi tutulmaktadır. İkinci bölümde, dünya çapında faaliyet gösteren Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin tarihsel olarak ortaya çıkış süreci, görevleri ve insani diplomasi ve Komite’nin faaliyetleri arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Bununla beraber üçüncü bölümde ise 21-24 Mayıs 2016 tarihleri arasında Türkiye’nin ev sahipliğinde ve tarihte ilk kez gerçekleştirilen “Dünya İnsani Zirvesi” ve bu zirve ekseninde Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin rolü incelenmektedir.

2. KAVRAMSAL OLARAK İNSANİ DİPLOMASİ

Bir diplomasi türü olan ancak geleneksel diplomasiden farklı bir şekilde afetlerin yaşandığı bölgelerdeki sorunları bertaraf etme amacıyla yerel, ulusal, uluslararası örgütlerle beraber sivil inisiyatifinde yer aldığı (Alagöz, 2013:1) insani diplomasi kavramı, insani organizasyonların sivil savaşların yaşandığı bölgelerde savaş dönemi ve savaş sonrası o bölgeye yönelik faaliyetlerini tanımlamaktadır (Alagöz, 2013:7). Bununla beraber, insani diplomasi kavramı bir gelişim ve evrimleşme sürecini ifade etmektedir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde insani diplomasinin, geleneksel diplomasi anlayışı yerine geçtiği görülmektedir. Ayrıca insani diplomasinin risk altında bulunan nüfusu koruma ve onlara yardım etme noktasında önemli bir “yetenek/beceri” (Minear, 2007:32) olduğu ifade edilmektedir. Özellikleri ve amaçları çerçevesinde geleneksel diplomasiden farklı bir diplomasi türü olan insani diplomasi; savaş, sivil çatışma ve doğal afetler gibi olaylarda yer alan savunmasız kişileri koruma ve onların ihtiyaçlarını yerine getirmeye hizmet etmektedir (Aslanov, 2013:4). Bir başka ifadeyle, risklerin/tehditlerin engellenmesi ve kriz yönetimiyle bağlantılı olan insani diplomasi, insani yardım amaçlı çalışan ulusal ve uluslararası kurumların tüm politika ve uygulamalarına (Regnier, 2011:1212) işaret etmektedir.

İnsani diplomasiye ilişkin bu genel tanımlamalarla beraber sosyal bilimler alanında kavramlar üzerinde ortak bir tanımda buluşulamama sorunu insani diplomasi kavramı üzerinde de söz konusudur. Bir başka ifadeyle, insani diplomasi kavramının neyi ifade ettiği konusunda ortak bir payda da buluşulamamaktadır. Nitekim Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu tarafından ilgili literatürde kavrama yönelik seksen-dokuz farklı tanım bulunduğu belirtilmektedir (Regnier, 2011:1213). Ayrıca bu kavram sadece insani organizasyonlar tarafından değil aynı zamanda devletler, ulusal işbirliği ajansları ve dış ilişkiler, savunma bakanlıkları tarafından da kullanılmaktadır (Regnier, 2011:1212-1213). Karşı karşıya kalınan bu duruma rağmen, ilgili literatürde ortaya konulan kavrama ilişkin tanımlamalar analiz edilerek teorik bir çerçeve oluşturulması, ülkemizde de yeni kullanılmaya başlanan bu kavramın daha da somutlaşması açısından önem arz etmektedir.

Bu bağlamda öncelikle alana ilişkin faaliyetler içerisinde yer alan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu’nun insani diplomasi tanımı üzerinde durulmalıdır. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay

Dernekleri Federasyonu'na göre insani diplomasi, karar mercileri ve kanat önderlerini savunmasız ve zarar gören insanların çıkarlarının her koşulda sağlanması konusunda harekete geçiren (IFRC, t.y.) bir mekanizma olarak tanımlanmaktadır. Bununla beraber Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne göre insani diplomasi ise, uluslararası hukuka saygı çerçevesinde silahlı çatışma içerisindeki kurban/savunmasız kişilere yönelik farkındalığı güçlendirmek için silahlı çatışma ve karışıklıklar içerisinde yer alan taraflarla, diğer devletler ve devlet dışı aktörlerle ikili veya çok taraflı, resmi veya resmi olmayan ilişki ağını geliştirmektir (Tavel, 2006:5). Ayrıca Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin insani diplomasi yaklaşımında dört önemli faktör önem arz etmektedir. Bunlar şu şekildedir:

- 1) Devlet dışı aktörleri de içeren geniş bir irtibat ağıyla ilişki kurması,
- 2) Barışa teşvik etmenin nihai hedef olarak yer almaması ve devletin insani diplomasisi'nden bağımsız olması,
- 3) Sadece insani alanda etkin olması,
- 4) Etkileşim ağının mobilizasyonunu sağlamada etkili olması (Tavel, 2006:5).

İnsani diplomasi kavramına yönelik bir diğer önemli tanım Larry Minear ve Hazel Smith'den gelmektedir. Bu bağlamda, *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft* isimli kitaplarında insani diplomasi şu şekilde tanımlanmaktadır:

İnsani diplomasi kavramı temel olarak insani organizasyonlar tarafından yerine getirilen faaliyetleri içermektedir. Bununla beraber, bu organizasyonlar faaliyetlerini bütüncül bir şekilde yerine getirmek için askeri ve sivil otoritelerden bağımsız/ayrı bir alan içerisinde konumlanmalıdır. Bu tür faaliyetler ise; uluslararası insani organizasyonların belirli bir ülkedeki varlığını tesis etme, koruma ve yardıma ihtiyacı olan sivil nüfusa müzakere yolu ile erişme, yardım programlarını kontrol edip denetleme, uluslararası hukuk ve normlara saygı gösterme, yerel halkı ve kurumları destekleme ve farklı seviyelerdeki insani amaçları korumayı kapsamaktadır (Minear ve Smith, 2007:1)

Bununla beraber kavramın ne ifade ettiğine yönelik bir görüş birliği olmaması durumu, kavramın ilk olarak ne zaman gündeme geldiği konusunda da devam etmektedir. Örneğin bir çalışmaya göre insani diplomasi kavramı ilk kez Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu'nun (IFRC) kurucusu olan Henry Dunant'ın 1862 yılında yayınladığı *A Memory of Solferino* isimli kitabında ortaya konmaktadır (Konoe, 2013:1). Bir başka çalışmaya göre kavram ilk kez 1912 yılında Amerika Uluslararası Hukuk Cemiyeti'nin yıllık toplantısında gündeme gelmiştir (Aktaş, t.y.). Bazı çalışmalarda ise bu kavramın ilk kez kullanılışıyla ilgili Larry Minear ve Hazel Smith editörlüğünde yayınlanan *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft* isimli kitaba atıf söz konusudur (Alagöz, 2013:8).

2.1. İnsani Diplomasi Aşamaları

İnsani diplomasi yerine getirilirken kavramsal çerçevede insani diplomasi ele alındığı takdirde, kavramın insani yardım olgusunu içerdiği görülmektedir. Tam da bu noktada insani diplomasi ve insani yardım kavramları arasında herhangi bir ilişki olup olmadığı ve bu iki kavramın birbiri yerine kullanılıp kullanılmayacağı sorusu akıllara gelmektedir.

İnsani diplomasi ve insani yardım kavramları arasında doğrudan bir ilişki söz konusu olmakla beraber her iki kavramın birbiri yerine kullanılması uygun bir durumu yansıtmamaktadır. Elde edilmesi gereken amaç doğrultusunda her iki kavram ortak bir paydada buluşmaktadır. Bununla beraber, çatışmaların ve/veya doğal afetlerin yaşandığı bölgelere yönelik gıda, sağlık ve barınma gibi hizmetlerin sağlanmasını ifade eden insani yardım (Branczik, 2004), insani diplomasinin ilk aşamasını oluşturmaktadır (Alagöz, 2013:10). Bu noktada her iki kavram birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmamalıdır. Ancak insani diplomasi kavramı, insani yardımı kapsamaktadır.

İnsani diplomasinin ikinci aşamasını, insani destek kavramı oluşturmaktadır. Her ne kadar insani destek ile insani yardım kavramı arasındaki benzerlik ve farklılıklar somut olarak belirgin olmasa da her iki kavram arasında insani desteğin geçiçi bir durumu yansıtmamasından kaynaklanan temel bir fark bulunmaktadır. Ayrıca çatışma ve /veya doğal afetlerin yaşandığı bölgelerde açlık sınırının altına düşülmemesi yönünde çalışmalar yapılması, insani desteği insani yardımdan ayıran bir diğer özelliği temsil etmektedir. Bu bağlamda insani destek çerçevesinde ve içerisinde sağlık, eğitim, altyapı, tarım ve bunun gibi pek çok alanda ülkelerin yerine getirilmesi gereken ihtiyaçlarının desteklenmesi konusunda faaliyet gösterilmektedir (Alagöz, 2013:10).

İnsani diplomasinin üçüncü aşaması ise iki alt boyut ekseninde ele alınmaktadır. Bu bağlamda uluslararası toplumu; kendi içinde çatışma, doğal afet vb. sorunlar yaşayan ülkeye yönelik uluslararası ve bölgesel toplantılar çerçevesinde bu ülkenin yaşadığı olumsuz duruma yönelik bilgilendirmek, ilk alt boyutu oluşturmaktadır. İkinci alt boyutta ise, bölgesel ve uluslararası toplantılar haricinde de insani diplomasi çalışmalarını başlatan aktörlerin kendi faaliyetleri yer almaktadır (Alagöz, 2013:10).

2.2 Geleneksel Diplomasi ve İnsani Diplomasi

Yukarıda kavramsal olarak ele alınan insani diplomasi, geleneksel diplomasiyle bazı benzerlik ve farklılıklara sahiptir. Bu benzerlik ve farklılıkların analiz edilmesi noktasında öncelikle diplomasi kavramından ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulmalıdır.

Bu konunun uzmanları arasında yer alan Harold Nicholson, diplomasi kavramını dar ve geniş bir anlamda ele almaktadır. Dar anlamda diplomasi, devletlerin resmi temsilcileri konumunda bulunan diplomatlar çerçevesinde gerçekleştirdikleri haberleşme ve/veya görüşmeleri yansıtırken, geniş anlamda diplomasi ise bir devletin dış politikasında kullandığı siyasi etkileme yöntem ve tekniklerine işaret etmektedir (Nicholson'dan akt., Sönmezoğlu, 2005:344). Dil, din, ırk, gelenek ve görenekler ekseninde farklılıklara sahip topluluklarda ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesinde önemli bir araç olan geleneksel diplomasi; devletlerarası ilişkileri, uluslararası anlaşmazlıkları çözüme ve dünyanın her hangi bir bölgesinde ortaya çıkabilen en ufak bir kıvılcımın diğer bölgelere sıçramasını önlemede kullanılmaktadır (Tuncer, 1982:251).

İnsani diplomasi ise, temel olarak insani organizasyonlar tarafından yerine getirilen faaliyetleri kapsamaktadır. Bu özelliği ekseninde de resmi diplomatlar tarafından yerine getirilen diplomasiden ayrılmaktadır (Minear ve Smith, 2007:1). Ancak bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır. Günümüzde ön plana çıkan bu husus, diplomasinin diplomatlar yerine, politikacılar tarafından da yerine getirilmesidir. Bu bağlamda devlet ve hükümet başkanları veya dış işleri bakanları, dış ülkelere gitmekte ve diplomatik görüşmeleri kendileri ifa etmektedir (Tuncer, 1982:253). Bu bağlamda, diplomasi özel bir iştir ve özel kategoride yer alan kişiler tarafından yerine getirilmektedir. Bununla beraber, diplomatların portföyleri çok fazla siyasi iken, insani diplomasi faaliyetlerini ifa eden insani organizasyonlar siyasi olmayan bir oluşum olmayı amaç edinmektedir (Minear ve Smith, 2007:1-2).

Diplomasi, birbiriyle uyuşmayan taraflar arasında ortak bir noktanın sağlanması için anlaşma, telkin etme ve arabuluculuk gibi araçlara başvururken, insani diplomasi daha katı norm ve prensiplere dayanmakta ve bu noktada taraflar arasında ve tarafların çıkarları için bir pazarlığın yapılması sahasına sahip olmamaktadır (Bubna, 2010:4).

Amaçları açısından da farklılık gösteren bu iki tür diplomasi ekseninde geleneksel diplomasinin ve dolayısıyla diplomatların amaçları;

- 1) Devleti temsil etmek,
- 2) Devleti korumak,
- 3) Devletin çıkarlarını desteklemek,
- 4) Ev sahibi ülkeyle ilişkili bilgileri toplamak, analiz etmek ve raporlamak,
- 5) Antlaşma ve anlaşmaları müzakere etmek (Regnier, 2011:1214) iken,

insani diplomasi resmi diplomasiyle beraber “siyasi, askeri ve insani alanlarda bütünleşik bir faaliyet zinciri” ile çevrelenmektedir (TASAM, 2016).

Diğer taraftan diplomasi daha yüksek düzeyde ve resmi bir türü betimlerken, insani diplomasi daha alçak düzeyde bir diplomasi türünü oluşturmaktadır (Minear, 2007:12). Bu bağlamda insani diplomasi daha doğaçlama, daha plansız ve çok daha özel bir türe işaret etmektedir. Ayrıca askeri ve ekonomik yaptırımları uygulama kapasitesi ve otoritesine sahip olmayan insani organizasyonlar, sınırlı bir güç ile çevrelenmektedir (Minear, 2007:10). Ancak tamda bu noktada belirtilmesi gereken bir diğer husus ise, insani diplomasi faaliyetlerinde bulunan organizasyonların çatışma ve/veya savaş sonrası müzakere sürecinde oynadıkları önemli rol ekseninde insani diplomasinin geleneksel diplomasiyle örtüşmesidir (Minear, 2007:12). Bir başka ifadeyle müzakere, bilgi toplama ve iletişim kurma gibi temel diplomasi araçları, insani yardım kuruluşları tarafından da kullanılmaktadır (Bubna, 2010:3).

Bununla beraber iki tür diplomasi arasındaki bir başka farklılık, geleneksel diplomaside devlet odaklı ifa edilen müzakere faaliyetlerinin “*Track One- Birinci Yol*” olarak tanımlanması buna binaen, insani diplomasi ekseninde yürütülen ve nefret, korku, gerilim düzeyini azaltma ve iletişim kanallarını kullanarak karşılıklı anlaşmayı sağlayarak çatışmayı minimum düzeye çekmeyi amaçlayan sivil diplomasi faaliyetlerinin, “*Track Two- İkinci Yol*” olarak ifade edilmesinden kaynaklanmaktadır (Boyardjieva ve Grozev’den akt., Alagöz, 2013:11-12).

Geleneksel ve insani diplomasinin sahip olduğu bu farklılıklara rağmen, her iki tür diplomasi arasında bir çatışma söz konusu değildir. Tam aksine insani diplomasi, geleneksel diplomasiyle eş güdümlü olarak yerine getirilmektedir (Regnier, 2011:1217).

Her iki tür diplomasi arasında mihenk taşı olarak ifade edilen ve diplomaside kullanılan araçların ortak olması dışında da benzerlikler, birbirleriyle örtüşen noktalar bulunmaktadır. Örneğin her iki tür diplomaside “rıza” unsuru önem arz etmektedir. Bunun sebebi ise, insani ve geleneksel diplomasi içerisinde yer alan tarafların benzer çıkarları paylaşmamasıdır. Bununla beraber, her iki tür diplomaside gündemdeki konular arasında bir önceliklendirmeye başvurma durumu söz konusu olmaktadır. Ayrıca her iki tür diplomasi, kırılğan siyasi olaylarla çevrelenmekte ve son kertede barışçıl bir diyalog ve iletişim kurma amacı güdülmektedir (Bubna, 2010:3).

2.3. İnsani Diplomasinin Amaçları ve Aktörleri

İnsani diplomasi ve dolayısıyla insani diplomasi alanında çalışan kuruluşlar, bu alanda başarının sağlanması için ortaya koydukları yol haritasındaki amaçları ekseninde hareket etmektedir. Bu bağlamda nihai olarak masumların sesi olmayı amaçlayan insani diplomasi çeşitli hedefler ekseninde yerine getirilmektedir.

İnsani diplomasi; kamu ve hükümet desteğini sağlamayı, insani operasyon ve programlar için kaynak elde etmeyi, muhtaç olan insanların ihtiyaçlarını karşılamak için etkin ortaklıklar tesis etmeyi amaçlamaktadır (DIPLO, t.y.). Bununla beraber insani diplomasinin bir diğer amacı, savunmasız insanların çıkarlarını ön planda tutarak, karar mercileri ve kanaat önderlerine sivil baskı uygulayıp, savaş araç ve gereçlerine ve yöntemlerine sınırlandırmalar konulması için çalışarak savaşın veya çatışmaların sebep olduğu olumsuz etkileri bertaraf etmektir (Aktaş, 2014:28).

Daha sistematik bir şekilde insani diplomasinin amaçları ise şu şekilde açıklanmaktadır:

- 1) Mağdur bireylerin durumlarını tespit etmek ve değerlendirmek,
- 2) Mağdur bireylere gerekli düzeyde yardım ve koruma sağlamak,
- 3) İnsani yardımların dağıtılmasında lojistik ve finansal mekanizmaların oluşturulmasını sağlamak,
- 4) Bu alanda çalışanların ve sivil nüfusun güvenliğini temin etmek,
- 5) İnsani diplomasi alanında faaliyet gösteren örgütler, devlet-dışı aktörler, yerel, ulusal ve askeri otoriteler arasında bilgi paylaşımını sağlamak,

- 6) Silahlı çatışmaların önlenmesi, mülteci hukuku, göçmenlerin hakları, ülke içi mültecilerin ve genel olarak insan haklarının korunması gibi alanlarda uygulanan Uluslararası İnsancıl Hukukun uygulanmasını desteklemek (Veuthey, 2012).
- 7) Uluslararası İnsancıl Hukuk ile genel bazda Uluslararası Hukuka saygıyı temin etmek,
- 8) Yerel, ulusal ve uluslararası siyasi otoriteler ile bu alana yönelik işbirliği içerisinde olmak (Minear, 2007:7).
- 9) Ulusal ve uluslararası aktörler nezdinde insani anlaşmalar yapılmasına destek vermek,
- 10) Kayıp kişilerin haklarını savunmak,
- 11) Çatışma içerisinde yer alan taraflar arasında tarafsız bir şekilde arabulucuk rolü üstlenmek (TASAM, 2016).
- 12) Kamuoyunda bu alana yönelik hassasiyet ve bilinçlilik düzeyini artırmak ve
- 13) İnsan yaşamının, ulusal ve uluslararası çıkarların üzerinde tutulmasına dönük çalışmalar yapmak (Aktaş, 2014:28).

Tüm bu amaçların etkin bir şekilde yerine getirilmesi noktasında yukarıdaki bölümlerde yer yer atıf yapılan insani diplomasi aktörleri ise büyük oranda çaba sarfetmektedir. Bu bağlamda insani yardım kuruluşları, çatışmaların yaşandığı bölgelerde yardım ve istikrarı sağlama konusunda özellikle devletlerin isteksiz oldukları veya yetersiz kaldıkları durumlarda devreye girmektedir (Whittal, 2009:37).

Bu alanda faaliyet gösteren insani diplomasi aktörleri geniş bir skala ekseninde ele alınmaktadır. Bir başka ifadeyle insani diplomasi aktörleri çeşitlilik arz etmektedir. Bu bağlamda insani diplomasi çalışmaları, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütlerden, yukarıdaki bölümlerde yer yer atıfta bulunan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu, İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı gibi hükümet dışı uluslararası örgütlere, çıkar gruplarından akademisyen ve işadamlarına uzanan ve bu bağlamda çeşitlilik gösteren bir aktör ağı ile yürütülmektedir.

Bununla beraber, insani diplomasi amaçlarını yerine getiren insani diplomasi aktörlerinden, bu amaçlara ulaşma noktasında bazı temel ilkelere uyum göstermeleri beklenmektedir. Bu temel ilkeler ise Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin 1956 yılında gerçekleştirdiği uluslararası konferansta belirlenmiştir. Bu ilkeler şu şekildedir:

- İnsancılık: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, sahip olduğu ulusal ve uluslararası kapasite doğrultusunda her nerde olursa olsun insani acıları önlemek ve hafifletmek amacı ekseninde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, insanların yaşamlarının korunması ve insan varlığına ilişkin saygının garanti altına alınması temin edilmeye çalışılmaktadır.
- Tarafsızlık: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi; siyasi, ırksal, dini ve ideolojik hiç bir karşıtlık ve düşmanlık oluşumu içerisinde yer almamaktadır.
- Yansızlık: Hareket; milliyet, ırk, dini inanç, sınıf veya siyasi fikirler çerçevesinde hiç kimseye ayrımcılık yapmamaktadır. Bu bağlamda, savunmasız ve yardıma muhtaç tüm bireyler için faaliyet göstermektedir.
- Bağımsızlık: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, bağımsız bir oluşumu temsil etmektedir.
- Gönüllük Hizmeti: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, gönüllük prensibine dayanan ve herhangi bir kazanç sağlama güdüsüyle hareket etmeyen bir oluşumu yansıtmaktadır.
- Birlik: Herkese açık olan ve bulunduğu devletin sınırları içerisinde insani diplomasi faaliyetlerini ifa eden, tek bir Kızılhaç ve Kızılay Derneği bulunmaktadır.
- Evrensellik: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, dünya çapında sorumlulukların paylaşıldığı evrensel bir oluşumu simgelemektedir (Aslanov, 2013:9; ICRCa, t.y.:3).

Son kertede insani diplomasi amaçlarını etkin bir şekilde sağlamaya önem veren insani diplomasi aktörleri, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin üzerine kurulu olduğu ve bu bağlamda tüm insani

diplomasi alanında faaliyet gösteren örgütlerden de yerine getirilmesi beklenen insaniyet, tarafsızlık, bağımsızlık, yansızlık, birlik ve evrensellik ilkelerine uyum göstermektedir.

3. ULUSLARARASI KIZILHAÇ KOMİTESİ VE İNSANİ DİPLOMASİ

İngilizce olarak International Committee of Red Cross (ICRC) olarak ifade edilen Uluslararası Kızılhaç Komitesi, insani diplomasi alanında çeşitli bölgelerde faaliyet göstermektedir. Ancak, Komite'nin faaliyetleri analiz edilmeden önce, tarihsel olarak Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin ortaya çıkış süreci ele alınmalıdır. Bu bağlamda da Komite'nin ortaya çıkışı sürecinde rol oynayan ve kökeni 1863 yılında Cenevre'de gerçekleşen Uluslararası Konferansa dayanan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi önem arz etmektedir.

Uluslararası Kızıl Haç olarak da ifade edilen Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi içerisinde; Uluslararası Kızıl Haç Komitesi, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ve Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Dernekleri yer almaktadır. Hareket içerisinde yer alan bu oluşumlar ise Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin dayandığı ve yukarıda da değinilen insancılık, tarafsızlık, yansızlık, bağımsızlık, gönüllük hizmeti, birlik ve evrensellik ilkeleri çerçevesinde faaliyet göstermektedir (ICRCb, 2008).

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin önemli bir parçası olan ve hareketin diğer oluşumları olan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Denekleri Federasyonu ve Ulusal Kızılhaç ve Kızılay derneklerine kıyasla çatışmalar ekseninde gösterdiği faaliyetler ile çok daha aktif olan (Karacaoğlu, 1994:66) Uluslararası Kızılhaç Komitesi, bölgesellik bir yana dünya çapında faaliyet gösteren bir insani yardım kuruluşudur. Komite'nin Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin diğer oluşumlarına kıyasla daha etkin oluşu altında ise insani acıların en düşük düzeyde tutulması amacını taşıyan (Öndül, 2008) ve uluslararası hukukun bir alt dalı olan insani hukukun (Savaş hukuku veya silahlı çatışmalar hukuku) Komite ile doğması yatmaktadır (Karacaoğlu, 1994:66).

16 Ekim 1990 tarihinde Birleşmiş Milletler'de gözlemci statüsü kazanan, İsviçre merkezli ve bu noktada İsviçre yasalarına tabi olan, “savaşta yardım” ve “barış için insaniyet” mottosuyla (Statues of International Committee of the Red Cross, 2016: Article 3) hareket eden, kendi tüzüğüne sahip ve bağımsız bir kuruluş (Karacaoğlu, 1994:66) olan Komite'nin görevleri ise Tüzüğü'nün 4. Maddesinde belirtilmektedir. Bunlar şu şekildedir açıklanmaktadır:

- 1) Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin temel ilkelerini korumak ve yaymak,
- 2) Cenevre Sözleşmeleri ve ek protokollerine uygun olarak uluslararası insani hukukun adil bir şekilde uygulanmasına yönelik çalışmalar yapmak,
- 3) İnsani faaliyetlerde tarafsız bir kurum olarak çatışma içerisinde yer alan tüm mağdurların korunmasını garanti altına almak,
- 4) Sağlık personelinin, araç gereksinimi desteklemek ve
- 5) Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı ekseninde ortaya konan direktifleri uygulamak (Statues of International Committee of the Red Cross, 2016: Article 4).

Bu noktada Komite'nin insani yardım faaliyetleri kapsamında savaş ve/veya iç çatışmalar içerisinde bulunan siviller, savaş esirleri, yaralı ve hastalara yardım konusuna odaklandığı görülmektedir. Bu bağlamda yukarıda da yer yer değinildiği gibi Komite; savaş esirlerinin durumlarını izleme, yardım paketlerinin dağıtımını, yaralı ve hastalara sağlık hizmetlerinin temini ve savaş ve/veya iç çatışma nedeniyle birbirinden ayrı düşen aile üyelerinin birleştirilmesi gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Bununla beraber Komite, doğal afetlerin yaşandığı bölgelere yönelik faaliyetlerde de bulunmaktadır. Aynı zamanda tutukluların ziyaret edilmesi, onların aileleriyle iletişim kurmalarının sağlanması, temiz su, gıda, barınak temini ve altyapı sistemlerinin iyileştirilmesine yönelik faaliyetler Komite tarafından gerçekleştirilmektedir. Diğer taraftan Komite, tüm savunmasız insanlara yönelik çalışmalar yapmakla beraber cinsel şiddetin önlenmesi ve bu konuda farkındalığın artırılmasına yönelik de faaliyetler yerine

getirmektedir. Bu bağlamda Komite 80 ülkede sahip olduğu 11.000 personel ile mağduriyet yaşayan insanlara yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Bölgesel olarak Komite'nin faaliyet alanı ise Asya, Avrupa, Afrika ve bu noktada Ortadoğu ülkeleri ve Amerika ülkelerini kapsamaktadır.

Uluslararası insani hukukun uygulanmasında geliştirilen method ve araçlarla insani hukukun etkinliğinin değerlendirilmesinde de rol oynayan (Tavel, 2014:854) Komite'nin gerçekleştirdiği tüm bu faaliyetler çerçevesinde insani diplomasi alanında faaliyet göstermesi durumu aslında üzerinde çok fazla durulmayan ve akademik çalışmalar zarfında da üzerinde çok fazla çalışılmayan bir konuyu temsil etmektedir. Ancak yukarıda da ortaya konulduğu gibi savaş, sivil çatışma ve doğal afetler gibi olaylarda yer alan savunmasız kişileri koruma ve onların ihtiyaçlarını yerine getirmeyi ifade eden insani diplomasi kavramı ile Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin gerçekleştirdiği faaliyetler doğrudan doğruya örtüşmektedir.

4. DÜNYA İNSANİ ZİRVESİ VE ULUSLARARASI KIZILHAÇ KOMİTESİ

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki Moon'un girişimleri ekseninde ve tarihte ilk kez yapılan Dünya İnsani Zirvesi, 21-24 Mayıs 2016 tarihleri arasında Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleşmiştir (Dünya İnsani Zirvesi, 2016). Devlet ve hükümet başkanlarının, sorunlardan etkilenen topluluk temsilcilerinin, ulusal ve uluslararası yardım kuruluşlarının, küresel etkiye sahip düşünce önderlerinin ve özel sektör liderlerinin iştirakiyle gerçekleşen Zirve'nin; çatışmaları sonlandırma, çekilen acıları hafifletme, riskleri ve zarar görülebilirliği azaltabilme noktasında önemli bir fırsat sunduğu belirtilmektedir (UN General Assembly, 2016:2-3).

Dünya İnsani Zirvesi çerçevesinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından "Tek İnsanlık: Paylaşılan Sorumluluklar" başlıklı bir rapor sunulmakta ve bu rapor çerçevesinde, liderlerin yerine getirmesi gereken 5 ana sorumluluk alanı belirtilmektedir. Bu sorumluluk alanları ise şu şekilde ifade edilmektedir:

- 1) Çatışmaların önlenmesi ve bunlara yönelik çözümler sağlanması, insanlık için yerine getirilmesi gereken en önemli sorumluluklardan biridir. Bu çerçevede hareket edilmesi gerekmektedir.
- 2) İnsanın korunmasına yönelik ortaya konan temel ilkeler yeniden gözden geçirilmelidir.
- 3) Yerinden edilenlerin azaltılması, mültecilerin ve göçmenlerin desteklenmesi, eğitim ile ilişkili sorunların giderilmesi ve cinsiyet temelli şiddetin yok edilmesine yönelik faaliyetlere hız verilmelidir.
- 4) İnsanların yaşadıkları korunmasızlık ve karşı karşıya kaldıkları sorunların azaltılması konusunda neler yapılması gerektiği ile ilişkili çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- 5) İnsanların ihtiyaçlarının finanse edilmesi konusundaki sorumluluklar yerine getirilmelidir. İnsani alana yönelik yatırımlar konusunda ortaya çıkan boşluklar doldurulmalıdır (UN General Assembly, 2016:6-37; ICVA, 2016).

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği raporunda belirtilen sorumluluk alanları konusunda hem fikir olan ve Zirve'nin konsültasyon sürecinde önemli bir rol oynayan Uluslararası Kızılhaç Komitesi ise Zirve ekseninde iki temel alana odaklanmaktadır. Bunlardan ilki, silahlı çatışmalarda yer alan korunmasız kişilerin ihtiyaçlarının karşılanması iken, ikincisi ise bu alanda rol oynayan insani aktörlerin desteklenmesini sağlamaktır (ICRCc, 2016). Ayrıca Komite, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin Zirve'ye sunduğu ve dört temel alanı kapsayan mesaja mutabık kaldığını belirtmektedir. Bu dört temel alan ise şu şekilde ifade edilmektedir:

- 1) Silahlı çatışmalar, maddi ve manevi olarak muazzam acı ve olumsuz etkilere sebebiyet vermektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için Komite tarafından her daim uluslararası insani hukuka yönelik saygının güçlendirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca Komite, insani hukuka saygı gösteren ve saygı gösterilmesini garanti altına alan tarafların destekleneceğinin altını çizmektedir.

- 2) Devletler ve devlet dışı gruplar gibi çatışmada yer alan taraflar, uluslararası insani hukuk altında insanların korunmasına yönelik sorumlulukları yerine getirmelidir.
- 3) Uzun süreli çatışmaların yaşanması gerçeğinden hareketle, insani faaliyetlerin finanse edilmesi konusunda iyileştirmeler yapılmalıdır.
- 4) Silahlı çatışma ve/veya doğal afetlerde yardım sağlanacak kişiler açısından tek bir uluslararası insani sistem inşa edilmelidir (Füllemann, 2016).

Günümüzde 125 milyon kişinin insani yardım yönündeki ihtiyacı, 60 milyon kişinin zorla yerinden edildiği ve 218 milyon kişinin afetlerden olumsuz yönde etkilendiği (Jones, 2016) düşünüldüğü takdirde, Dünya İnsani Zirvesi çerçevesinde insani acıların azaltılması ve önlenmesi yönünde ortaya konan çıktılar muazzam bir önem atfetmektedir. Ancak tam da bu noktada belirtilmesi gereken bir diğer önemli husus ise, teorik olarak ortaya konan bu çıktılara pratikte de işlerlik kazandırılmasıdır. Bu noktada da devletlere, uluslararası örgütlere ve sivil toplum kuruluşlarına büyük bir görev düşmektedir.

5. SONUÇ

Günümüzde bütün dünya devletlerini çevreleyen pek çok sorun yumağı ile karşı karşıya kalmaktadır. Nüfus artışından, kaynakların azalmasına, eko-sistemde yaşanan sorunlardan sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlara, insan hakları ihlallerinden terör, şiddet ve iç silahlı çatışmalardan kaynaklanan sorunlara ve daha pek çok probleme somut olarak bir çözüm sağlanmasının beklendiği bir süreç devam etmektedir. Tüm bu sorunlar çerçevesinde negatif yönlü en çok etkilenen özne ise topyekün olarak “insanlığın” kendisidir.

Tüm bu mevcut sorunlara yönelik gerek devletler gerekse bir bütün olarak uluslararası toplum tarafından çözüm bulma çabaları ancak somut bir çözüm oluşturulamamasına dair ortaya çıkan realite, madolyonun iki farklı yüzünü simgelemektedir. Bununla beraber farklı dinamikler gözönüne alındığı takdirde, bütün dünya sorunlarına yönelik etkin ve somut bir çözüm bulunacağına dair bir beklenti oluşması ise oldukça naif bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Nihai olarak amaçlanan durum, tüm sorunlara yönelik çözüm sağlanması olsa da özellikle mevcut sorunların niceliksel olarak artış gösteren bir eğilimde olması, bu nihai amacı kösteklemektedir.

Niceliksel olarak artış gösteren mevcut sorunlardan biri olan iç silahlı çatışmalar, krizler, doğal felaketler ve bu sorunlarda devletlerarası diplomasinin yetersiz olması ise bu çalışmanın ana odak noktası olan insani diplomasi kavramına alan açmaktadır. Her ne kadar insani diplomasinin tarihsel olarak ortaya çıkış süreci 19. Yüzyıla kadar götürülebilse de Türkiye’de henüz yeni tanınmaya başlayan bir kavramı teşkil etmektedir. Bununla beraber, “İnsani Acıların Önüne Geçme” nihai amacı ile insani organizasyonların ilgili bölgelere yönelik faaliyetlerini kapsayan kavram çerçevesinde ön plana çıkan önemli aktörlerden biri de Uluslararası Kızılhaç Komitesi’dir. Bu bağlamda, çalışmanın bir diğer odak noktası olan Komite insani diplomasi alanında dünya çapında faaliyet göstermektedir. Bu alanda gösterdiği faaliyetler ile pek çok insani organizasyona rol model olan Komite’nin uluslararası toplum ve devletler tarafından desteklenmesi ise geleneksel diplomasi ile benzerlik ve farklılıklara sahip olan insani diplomasinin devinimi için önem arz etmektedir.

Son kertede ise, dünya üzerinde ivmelenerek artan krizler ekseninde realist söylem ile sert güç politikaları çerçevesinde hareket edilen dünya düzeni içinde “insan” unsuruna odaklanıldığı takdirde, insani krizler zarfında ortaya çıkan insani diplomasi kavramının büyük bir önem ve öncelik taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda insani diplomasiye işlerlik kazandırılması noktasında bütüncül bir yaklaşım ile devletlerin, uluslararası örgütlerin ve sivil toplum kuruluşlarının ortak bir zeminde hareket etmesi ve sorumlulukları paylaşması en temel gerekliliklerden birini oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Alagöz, H. (2013). Uluslararası İlişkilerde İnsani Diplomasi'nin Rolü: Türkiye-Somali Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Aktaş, A. (t.y.). İnsani Diplomasi Kavramı II. https://www.academia.edu/7912122/İnsani_diplomasi_kavrami_II_-_Ayse_Aktaş, (11.04.2016).
- Aktaş, A. (2014). İnsani Diplomasi. İnsani Yardım, 57, 26-30.
- Aslanov, N. (2013). Diplomacy for Humanity. <http://redcrescent.az/downloads/book2.pdf>, (15.04.2016).
- Branzik, A. (2004). Humanitarian Aid and Development Assistance. <http://www.beyondintractability.org/essay/humanitarian-aid>, (20.07.2016).
- Bubna, M. (2010). Humanitarian Diplomacy and Failed States: Case Study of the WFP Operations in Somalia. http://www.idsa.in/system/files/IB_WFPOperationsinSomalia_mayank.pdf, (04.05.2016).
- DIPLO. (2016). Humanitarian Diplomacy. <http://www.diplomacy.edu/courses/humanitarian>, (16.06.2016).
- Dünya İnsani Zirvesi. (2016). Zirve Hazırlık Dönemi. <http://whsturkey.org/zirve/hakkında>, (27.07.2016).
- Fülleman, W. (2016). An Opportunity Reduce Human Suffering-An International Committee of Red Cross Perspective on the World Humanitarian Summit. http://ec.europa.eu/echo/blog/opportunity-reduce-human-suffering-international-committee-red-cross-icrc-perspective-world_en, (28.07.2016).
- ICRCa. (t.y.). International Red Cross and Red Crescent Movement in the Pacific: Rising to the Challenge. <https://www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-0068-rising-to-the-challenge.pdf>, (4.07.2016).
- ICRCb. (2008). Handbook of the International Red Cross and Red Crescent Movement. <https://www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-0962.pdf> (25.07.2016).
- ICRCc. (2016). ICRC's Statement to the World Humanitarian Summit. <https://www.icrc.org/en/document/icrcs-statement-world-humanitarian-summit>, (27.07.2016).
- ICVA. (2016). World Humanitarian Summit 2016. <https://icvanetwork.org/world-humanitarian-summit-0>, (27.07.2016).
- IFRC. (t.y.). Humanitarian Diplomacy Policy. http://www.ifrc.org/Global/Governance/Policies/Humanitarian_Diplomacy_Policy.pdf, (16.04.2016).
- Jones, S. (2016). Everything You Need to Know about the World Humanitarian Summit. <https://www.theguardian.com/global-development/2016/may/19/world-humanitarian-summit-istanbul-everything-you-need-to-know>, (28.07.2016).
- Karacaoğlu, E. (1994). Uluslararası İnsani Hukuk ve Uluslararası Kızılhaç-Kızılay Hareketi. İnsan Hakları Yılığ, 16, 51-73.
- Konoe, T. (2013). Foreword. Novroz Aslanov (Edt.), Diplomacy for Humanity, <http://redcrescent.az/downloads/book2.pdf>, (10.04.2016).
- Minear, L. (2007). The Craft of Humanitarian Diplomacy. Larry Minear ve Hazel Smith (Edt.), Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft, (7-35). Tokyo-NewYork-Paris: United Nations University Press.
- Minear, L. ve Smith, H. (2007). Introduction, Larry Minear ve Hazel Smith (Edt.), Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft, (1-4). Tokyo-NewYork-Paris: United Nations University Press.
- Öndül, H. (2008). İnsancıl Hukuka Giriş. <http://www.ihd.org.tr/insancil-hukuka-g/>, (23.07.2016).
- Regnier, P. (2011). The Emerging Concept of Humanitarian Diplomacy: Identification of a Community of Practice and Prospects for International Recognition. International Review of the Red Cross, 93 (884), 1211-1237.
- Sönmezoğlu, F. (2005). Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi. İstanbul:Filiz Kitapevi.
- Statutes of the International Committee of the Red Cross. (2016). <https://www.icrc.org/en/document/statutes-international-committee-red-cross-0>, (27.07.2016).
- TASAM. (2016). İnsani Diplomasi. http://www.tasam.org/Files/Etkinlik/File/VizyonBelgesi/SGPK_INSD_InsaniVizyon_TR_pdf_6088a98d-77d7-439e-af50-865a8271be38.pdf, (16.06.2016).
- Tavel, M. (2006). The Humanitarian Diplomacy of the International Committee of the Red Cross. <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/humanitarian-diplomacy-icrc.pdf>, (25.04.2016).
- Tavel, M. (2014). The International Committee of the Red Cross and Promotion of International Humanitarian Law: Looking back, Looking Forward. International Review of the Red Cross, 96 (895/896), 817-857.
- Tuncer, H. (1982). Eski ve Yeni Diplomasi. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ausbf/article/download/5000099641/5000092781>, (18.06.2016).
- UN General Assembly. (2016). One humanity: Shared Responsibilities. <https://consultations.worldhumanitariansummit.org/bitcache/e49881ca33e3740b5f37162857cedc92c7c1e354?vid=569103&disposition=inline&op=view>, (27.07.2016).
- Veuthey, M. (2012). Humanitarian Diplomacy: Saving It When It Is Most Needed. <http://www.ungeneva.orderofmalta.int/docs/Humanitarian-Diplomacy-saving-it-when-it-is-most-needed.pdf>, (15.06.2016).

Whittal, J.(2009). It's like Talking to a Brick Wall': Humanitarian Diplomacy in the Occupied Palestinian Territory. *Progress in Development Studies*, 9(1), 37-53.